

ปลูกผักช่วงโควิด-19 อย่างไร?

ให้ได้คุณภาพ ปลอดภัย และไม่หลงทาง (ตอน 4)

▲ การเพาะต้นกล้าแตงกวาในโรงเรือน

▲ การเพาะกล้าพริกขอส่งโรงงาน ต้นกล้าอายุ 30 วัน มี 4-5 ใบ ทำการย้ายปลูก ระยะปลูกระหว่างต้นและแถว 40 x 80 เซนติเมตร

4. การเขตกรรม

4.1 การเตรียมพื้นที่ปลูก

ผักสามารถเจริญเติบโตได้ในดินเกือบทุกประเภท แต่ดินที่เหมาะสมต่อการปลูกผัก คือ ดินร่วนปนทราย การระบายน้ำ และการถ่ายเทอากาศดี และมีธาตุอาหารที่อุดมสมบูรณ์ มีความเป็นกรดเป็นด่างตั้งแต่เป็นกรดเล็กน้อยจนถึงเป็นกลาง (pH 5.5-6.5) การเตรียมพื้นที่ให้มีความอุดมสมบูรณ์ และเหมาะสมต่อความลึกของรากสามารถทำให้พืชเจริญเติบโตได้เต็มที่ และให้ผลผลิตสูง ความลึกกระบรากของผักจำแนกได้ดังนี้

4.1.1 ประเภทรากตื้น (ความลึกของรากลึกน้อยกว่า 40 เซนติเมตร) ได้แก่ ผักวงศ์กะหล่ำ เช่น กะหล่ำปลี กะหล่ำดอก ผักกาดขาว ผักชีขาวปลี ผักกวางตุ้ง และผักคะน้า วงศ์หอม เช่น กระเทียม หอมแดง และหอมหัวใหญ่ ข้าวโพดหวาน แครีรอต ผักกาดหอม ผักบุ้งจีน และมันฝรั่ง

4.1.2 ประเภทรากลึกในแนวนอน (ขนานกับพื้นโลก) ได้แก่ วงศ์แตง เช่น แตงกวา แตงไทย แตงโม พักทอง มะระ บวบเหลี่ยม และบวบหอม

4.1.3 ประเภทรากลึกในแนวตั้ง

(ตั้งฉากกับพื้นโลก ความลึกของรากลึกมากกว่า 40 เซนติเมตร) ได้แก่ วงศ์ถั่ว เช่น ถั่วฝักยาว และถั่วลันเตา ผักวงศ์มะเขือ เช่น มะเขือเทศ พริก มะเขือ และมะเขือพวง

การเริ่มต้นเตรียมพื้นที่ปลูกผัก ควรทราบสภาพความเป็นกรดเป็นด่างของดิน หากดินมีความเป็นกรดสูง (pH ต่ำกว่า 5.5) ควรแก้ไขโดยการหว่านปูน เช่น ปูนขาว หินปูน หรือหินโดโลไมท์ อัตรา 100-200 กิโลกรัมต่อไร่ การใส่ปูนควรใส่ก่อนปลูกอย่างน้อย 1 สัปดาห์ ไถพรวนผสมคลุกเคล้าให้ปูนผสมกับดิน และตากดินทิ้งไว้ การเตรียมพื้นที่ควรเริ่มต้นจากการไถพรวน ตากดินให้มีความลึกอย่างน้อย 30 เซนติเมตร อย่างน้อย 2 สัปดาห์ ก่อนปลูกหรือย้ายปลูกเพื่อให้พืชตาย จากนั้นไถย่อยดิน และยกร่องเป็นแปลงขนาดกว้าง ตั้งแต่ 1-3 เมตร ตามแต่ละประเภทและระยะปลูกของผัก โดยยกแปลงให้สูงอย่างน้อย 30 เซนติเมตร การปลูกผักในฤดูฝนหรือพื้นที่มีฝนตกชุก ควรยกแปลงให้สูงมากกว่า 30 เซนติเมตร เพื่อให้การระบายน้ำได้ผลดีแปลงที่สูง จะทำให้การเจริญเติบโตของรากมาก และหาอาหารได้มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ การใช้ปุ๋ยหมักเพื่อปรับปรุงบำรุงดินต่อการเพิ่มผลผลิตของพืช การใช้ปุ๋ยหมักอย่างต่อเนื่องมีผลดีต่อการปรับปรุงคุณสมบัติของดิน ทั้งทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ อัตราการใช้มายน้อยขึ้นกับชนิดของดิน ความอุดมสมบูรณ์ของดิน และชนิดของพืชที่ปลูก สำหรับดินทรายหรือดินร่วนปนทรายที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออก อัตราการใช้ปุ๋ยหมักจะสูง ส่วนดินเหนียวในภาคกลาง หรือดินร่วนปนทรายที่มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางทางภาคเหนือ อัตราการใช้ปุ๋ยหมักต่ำกว่า อัตราการใช้ปุ๋ยหมักในแปลงผลิตผัก 1-3 ตันต่อไร่ ใส่ในขณะเตรียมพื้นที่ปลูก โดยหว่านให้กระจายทั่วแปลงแล้วคลุกเคล้ากับดิน หรือไถกลบเป็นแถวลงไปดิน ซึ่งการใส่ปุ๋ยหมักจะทำก่อนการปลูกหรือย้ายปลูกพืช

4.2 ระยะปลูก

ระยะปลูกผักที่เหมาะสมขึ้นกับปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ลักษณะพุ่มต้น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน น้ำในดิน และแสงแดด โดยผักได้รับประโยชน์

△ การเตรียมพื้นที่ปลูกฟักทองและแตงกวา ความกว้างของแปลง 4.0 และ 1.2 เมตร

จากสภาพแวดล้อมสูง มีการแข่งขันระหว่างกันและกันน้อยที่สุด เช่น ธาตุอาหารได้รับอย่างพอเพียง ใบไม้บังแสงแดด นอกจากนี้ข้อพิจารณาการกำหนดระยะปลูกที่เหมาะสมของผักแต่ละประเภทมีดังนี้

4.2.1 พุ่มต้น ควรทราบขนาดพุ่มต้น ความกว้างและความสูงของต้นในระยะเก็บเกี่ยวผลผลิต เพื่อจัดระยะปลูกไม่ให้ใบบังแสงแดด พืชสังเคราะห์แสงเพื่อสร้างอาหารได้เต็มที่

4.2.2 พันธุ์ พันธุ์หนักรับอายุเก็บเกี่ยวยาวนาน มักมีพุ่มต้นและระบบรากใหญ่กว่าพันธุ์เบา ระยะปลูกของพันธุ์หนักควรห่างกว่าพันธุ์เบา

4.2.3 ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ควรกำหนดระยะปลูกห่างมากขึ้น หรือจำนวนต้นต่อพื้นที่ลดลงในสภาพดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เช่น ดินดาน หรือพื้นที่ที่แห้งแล้ง ซึ่งระบบรากของพืชไม่สามารถหยั่งลึกลงในแนวตั้งได้

4.2.4 การเขตกรรม ผักที่นิยมปลูกโดยขึ้นค้าง เช่น ผักกวางตุ้งและถั่ว ใช้ระยะปลูกถี่กว่าผักที่ปลูกแบบเลื้อย นอกจากนี้ การตัดแต่งเถาในผักกวางตุ้งสามารถลดระยะปลูกได้มากกว่าการไม่ตัดแต่ง

4.2.5 อื่น ๆ การปลูกระยะถี่มักทำให้ขนาดของผลผลิตเล็กลง อายุเก็บเกี่ยวสั้น ผักแก่เร็ว และผลผลิตลดลง โดยเฉพาะ

△ การเตรียมพื้นที่ปลูก

ในผักวงศ์หอม เช่น กระเทียม หอมแดง และหอมหัวใหญ่ นอกจากนี้ การปลูกผักวงศ์กะหล่ำในระยะถี่มักทำให้การห่อหัวหลวมหรือไม่ห่อหัว

4.3 การปลูกหรือย้ายปลูก

การปลูกผักมีวิธีการแตกต่างกันตามขนาดของเมล็ด ระยะปลูก ความสะดวกในการทำงาน และส่วนที่ใช้บริโภคสามารถจำแนกได้ดังนี้

△ การใส่ปุ๋ยรองพื้น การคลุมแปลง และการเจาะหลุมปลูก

1. การเตรียมพื้นที่

2. การย้ายปลูก

3. การใส่ปุ๋ย

△ การเตรียมพื้นที่ การย้ายปลูก และการใส่ปุ๋ยแต่งหน้า

4.3.1 การหว่านเมล็ด การหยอดเมล็ด หรือโรยเป็นแถว

การปลูกแบบหว่านเหมาะสำหรับผักที่มีเมล็ดพันธุ์ขนาดเล็ก อัตราความงอกสูง ระยะปลูกถี่ แข็งแรงต่อการย้ายปลูก ได้แก่ ผักวงศ์กะหล่ำ เช่น กวางตุ้ง และคะน้า ส่วนผักวงศ์อื่นๆ เช่น ชันฉ่าย ผักกาดหอมใบ ผักชี ส่วนผักบุงจีนนิยมปลูกโดยโรยเมล็ดเป็นแถวตามระยะปลูก หลังจากปลูก 2-3 สัปดาห์ หรือเมื่อต้นกล้ามี 2-3 ใบ จึงกำจัดวัชพืช และถอนแยกให้มีระยะปลูกที่เหมาะสม

ผักวงศ์ถั่วปลูกโดยการหยอดเมล็ด 3-5 เมล็ดต่อหลุม ผักกาดหัวและแครีรอดปลูกโดยการโรยเมล็ด 2-3 เมล็ดตามระยะปลูกแต่ละประเภท ในผักวงศ์ถั่วหลังจากต้นกล้ามีใบ 1-2 ใบ ทำการถอนให้เหลือ 2-3 ต้นต่อหลุม ส่วนผักกาดหัวและแครีรอดถอนให้เหลือ 1 ต้นต่อหลุม

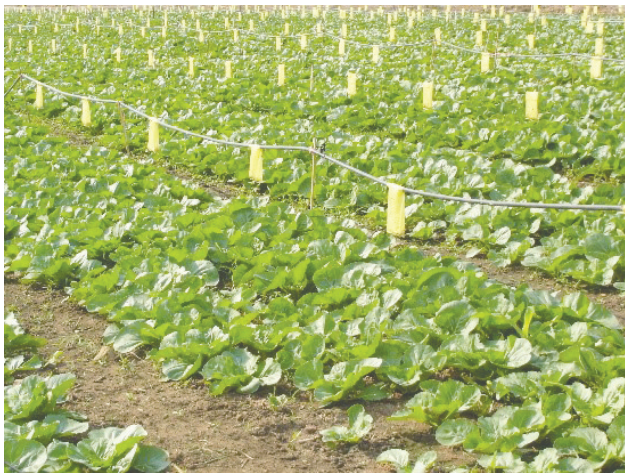
4.3.2 การเพาะกล้าแล้วย้ายปลูก

วิธีการเพาะกล้าที่นิยมสำหรับผักที่มีเมล็ดพันธุ์ราคาสูง เช่น พันธุ์ลูกผสม หรือผักที่ไม่ทนต่อการย้ายปลูก เช่น ผักวงศ์แตง การเพาะกล้าสามารถชะลอระยะเวลาการใช้พื้นที่ และลดระยะเวลาในการดูแลได้มากกว่าการปลูกโดยตรง ผักวงศ์แตงและมะเขือนิยมการเพาะกล้า อายุกล้าของผักวงศ์แตง 9-12 วัน หรือเมื่อมีใบ 1-2 ใบ ส่วนผักวงศ์มะเขือ มะเขือเทศมีอายุกล้า 25 วัน พริกและมะเขือมีอายุกล้า 30-40 วัน หรือเมื่อต้นกล้ามีใบ 3-5 ใบ เป็นระยะที่เหมาะสมในการย้ายปลูก

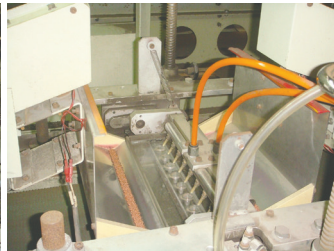

△ การปลูกผักกาดเขียวอ่อนและผักชันฉ่ายโดยหว่านเมล็ดพันธุ์แล้วถอนแยกหลังปลูก 10-20 วัน

△ การปลูกผักกาดขาวแบบไม่ห่อ หรือผักกาดล้วย โดยการหยอดเมล็ดพันธุ์ △ การเพาะต้นกล้ามะเขือเทศในถาดเพาะ

△ เครื่องหยอดเมล็ดพันธุ์ลงถาดเพาะกล้า

△ ต้นกล้าผัก

วัสดุที่ใช้ในการเพาะกล้า ได้แก่ ดินดำ : ปุ๋ยหมัก : ขุยมะพร้าว อัตราส่วน 1 : 1 : 1 ผสมวัสดุเพาะให้เข้ากัน จากนั้น ใส่ในกระบะเพาะกล้าหรือถาดพลาสติก ขนาด 4 x 8 เซนติเมตร ที่เจาะรูกันถาด หยอดเมล็ดพันธุ์ให้ลึกจากผิวหน้าดิน 1 เซนติเมตร จากนั้นใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ปิดปากถาดหรือกระบะเพื่อรักษา ความชื้น หลังเพาะเมล็ดพันธุ์ 3 วัน ต้นกล้าเริ่มงอกให้อาหารกระดาษ หนังสือพิมพ์ออก เพื่อให้ต้นกล้ายึดตรง

การให้น้ำต้นกล้าควรให้วันละ 2 ครั้ง ช่วงเวลาที่เหมาะสม คือ 8.00 ถึง 9.00 น. และ 15.00 ถึง 16.00 น. เมื่อต้นกล้ามีใบ

1 ใบ การพ่นสารสมุนไพรเพื่อป้องกันกำจัดศัตรูพืชควรให้ เมื่อต้นกล้ามีใบ 1-2 ใบ และก่อนย้ายปลูก 1-2 วัน

การเตรียมต้นกล้าให้ตั้งตัวหลังการย้ายปลูกได้เร็ว ทำได้โดยการให้น้ำก่อนย้ายปลูก 3-5 วัน ให้น้ำเฉพาะตอนเช้า เท่านั้น จะทำให้ระบบรากปรับตัวได้ดีกับสภาพการย้ายปลูก (ทนการขาดน้ำ) การย้ายปลูกควรทำในช่วงบ่ายแก่ถึงเย็น ถ้ามีแสงแดดอ่อนๆ สามารถย้ายปลูกได้ตลอดวัน การถอนต้นกล้า เพื่อย้ายปลูกควรระวังไม่ให้รากขาดมากนัก ยกเว้นผักวงศ์มะเขือ เช่น ฟริก และมะเขือเทศ การขาดของรากสามารถมีการแตก รากใหม่ และทำให้ระบบรากแข็งแรงและมีจำนวนมากขึ้น

นอกจากนี้ การเพาะกล้าสามารถทำในแปลงเพาะ ขนาด 15 ตารางเมตร (กว้าง 1 เมตร ยาว 15 เมตร) สามารถ เพาะกล้าได้จำนวน 4,000-6,000 ต้น ใส่ปุ๋ยหมัก 30 กิโลกรัม คลุกเคล้าให้เข้ากับดิน จากนั้นใช้ไม้ไผ่ขีดตามแนวขวาง แนวร่องลึก 1 เซนติเมตร ระยะห่างระหว่างร่อง 7 เซนติเมตร โรยเมล็ด ให้ระยะห่าง 3-5 เซนติเมตร จากนั้นกลบด้วยดินหรือปุ๋ยหมัก บางๆ คลุมแปลงด้วยฟางข้าวแล้วรดน้ำให้ชุ่ม การดูแลอื่นๆ เหมือนการเพาะกล้าลงในกระบะ

ในปัจจุบัน การเพาะกล้ามีเครื่องจักรที่ช่วยเพาะกล้า เพื่อลดค่าแรงงานในการเตรียมต้นกล้าได้ และนิยมใช้ ในการผลิตผักที่ต้องการปลูกในพื้นที่ขนาดใหญ่และทำเป็น อุตสาหกรรม